

Cuprins

LISTA DE ABREVIERI, PRESCURTĂRI ȘI ACRONIME	5
PREFAȚĂ.....	7
CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE	
FUNDAMENTELE CONCEPTULUI DE „CRIMĂ INTERNAȚIONALĂ”	13
Secțiunea 1. Fundamentele consacării conceptului de „crimă internațională” în dreptul internațional general	16
1.1. Interzicerea recurgerii la forță în relațiile dintre state	17
1.2. Norme <i>jus cogens</i> și obligații <i>erga omnes</i>	20
Secțiunea a 2-a. „Umanizarea” dreptului internațional. Dreptului internațional umanitar și influența acestuia asupra conceptului de „crimă internațională”	26
Secțiunea a 3-a. Nașterea dreptului internațional al drepturilor omului. Importanța sa în fundamentarea conceptului de „crimă internațională”	30
PARTEA I	
EVOLUȚIA NORMATIVĂ A CATEGORIILOR DE CRIME INTERNAȚIONALE.....	36
CAPITOLUL 1	
AFIRMAREA CATEGORIILOR DE CRIME INTERNAȚIONALE ÎN PLANUL DREPTULUI INTERNAȚIONAL.....	37
Secțiunea 1. Premisele consacării convenționale a crimelor internaționale	37
I.1.1.1. Premisele incriminării crimelor internaționale. Primele reglementări naționale privind regulile de purtare a războiului. Codul Lieber	37
I.1.1.2. Premisele reprimării crimelor internaționale. Primele tipuri de proceduri judiciare internaționale în cazul comiterii de crime internaționale	39
I.1.1.2.1. Afirmarea unei idei. Procesul lui Peter von Hagenbach – Breisach, 1474.....	40
I.1.1.2.2. Conturarea unor structuri. Tribunalele împotriva traficului de sclavi.....	45

I.1.1.2.3. Prefigurarea unui concept. Crimele internaționale în tratatele marcând finalul Primului Război Mondial.....	48
I.1.1.2.2.1. Tratatul de la Versailles. O perspectivă asupra crimelor împotriva păcii și crimelor de război.....	48
I.1.1.2.2.2. „Genocidul armean” și tratatul de la Sevres. O perspectivă asupra crimelor împotriva umanității.....	54
I.1.1.3. Premisa doctrinară a conceptului de „crimă internațională”.....	59
Secțiunea a 2-a. Nașterea jurisdicțiilor internaționale penale și a primelor categorii de crime internaționale.....	65
I.1.2.1. Considerații privind înființarea și elementele de specificitate ale Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg și ale Tribunalului Militar Internațional de la Tokio.....	66
I.1.2.2. Consacrarea crimelor internaționale în actele fondatoare ale tribunalelor militare internaționale și dezvoltările jurisprudențiale subsecvente.....	69
I.1.2.3. Influența Cartei TMIN asupra dezvoltării categoriilor de crime internaționale. Formularea și afirmarea „Principiilor de Drept Internațional recunoscute în Carta Tribunalului de la Nürnberg și în hotărârea tribunalului”.....	72
Secțiunea a 3-a. Primele consacărări convenționale ale crimelor internaționale.....	76
I.1.3.1. Cea dintâi consacrare convențională a unei crime internaționale printr-un tratat specializat cu caracter universal – Convenția privind prevenirea și reprimarea crimei de genocid din 9 decembrie 1948.....	77
I.1.3.1.1. Configurația crimei de genocid. Obligații statale decurgând din Convenția privind genocidul.....	78
I.1.3.1.2. Dezvoltări jurisprudențiale ale textului convențional. Contribuția Curții Internaționale de Justiție.....	81
I.1.3.1.2.1. Avizul consultativ al Curții Internaționale de Justiție din 28 mai 1951 privind rezervele la Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid.....	81
I.1.3.1.2.2. Hotărârea Curții Internaționale de Justiție din 26 februarie 2007 în Cauza privitoare la aplicarea Convenției privind prevenirea și reprimarea crimei de genocid (Bosnia-Herzegovina c. Serbia).....	83
I.1.3.2. „Încălcărilor grave privind dreptul internațional umanitar”. Primele consacărări convenționale ale crimelor de război în Convențiile de la Geneva din 12 august 1949.....	86

I.1.3.2.1. Incriminarea „încălcărilor grave” privitoare la dreptul internațional umanitar	87
I.1.3.2.2. Obligații ale statelor-părți la Convențiile de la Geneva, privind reprimarea „încălcărilor grave”	89
I.1.3.3. Eforturile de elaborare a unui cod al crimelor internaționale	91
I.1.3.3.1. Viziunea Comisiei de Drept Internațional asupra „crimelor împotriva păcii și securității omenirii”	92
I.1.3.3.2. Semnificația activității Comisiei de Drept Internațional de codificare și dezvoltare progresivă în privința crimelor internaționale	96

CAPITOLUL 2

DEPLINA CONSOLIDARE A CATEGORIILOR DE CRIME

INTERNATIONALE	100
Secțiunea 1. Renașterea conceptului de „crimă internațională” – Tribunalele Internaționale Penale <i>ad-hoc</i>	101
I.2.1.1. Crima de genocid.....	104
I.2.1.1.1. Consacrarea statutară a crimei de genocid.....	104
I.2.1.1.2. Interpretarea jurisprudențială a elementelor de specificitate ale crimei de genocid.....	104
I.2.1.2. Crimele împotriva umanității	112
I.2.1.2.1. Consacrarea statutară a crimelor împotriva umanității	112
I.2.1.2.2. Interpretarea jurisprudențială a elementelor de specificitate ale crimelor împotriva umanității	114
I.2.1.3. Crimele de război	118
I.2.1.3.1. Consacrarea statutară a crimelor de război	118
I.2.1.3.2. Interpretarea jurisprudențială a elementelor de specificitate ale crimelor de război	121
I.2.1.4. Primele afirmări ale criteriului „gravității” în sistemul celor două jurisdicții internaționale <i>ad-hoc</i>	126
I.2.1.4.1. Enunțarea criteriului „gravității” în jurisprudența TPIY și TPIR	127
I.2.1.4.2. Reflectarea particulară a criteriului gravității în documentele ONU privitoare la activitatea TPIY și TPIR	130
Secțiunea a 2-a. Consolidarea categoriilor de crime internaționale prin adoptarea Statutului de la Roma.....	133
I.2.2.1. Crimele internaționale în Statutul Curții Penale Internaționale – codificare și dezvoltare progresivă a dreptului internațional	133
I.2.2.1.1. Crima de genocid – confirmarea normei existente.....	137

I.2.2.1.2. Crimele împotriva umanității – codificare și dezvoltare progresivă a normelor existente.....	137
I.2.2.1.3. Crimele de război - codificare și dezvoltare progresivă a normelor existente.....	139
I.2.2.1.4. Crima de agresiune – aportul esențial al Statutului de la Roma	146
I.2.2.1.5. Chestiunea ierarhizării categoriilor de crime internaționale prin prevederile convenționale	152
I.2.2.2. Consolidarea criteriului „gravității” ca standard general pentru identificarea crimelor internaționale	153
I.2.2.2.1. Gravitatea – criteriu intrinsec crimelor internaționale.....	154
I.2.2.2.2. Criteriul gravității din perspectivă procedurală.....	157
Secțiunea a 3-a. Aportul tribunalelor internaționalizate la configurarea categoriilor de crime internaționale.....	166
I.2.3.1. Confirmarea categoriilor consacrate de crime internaționale, rezultat al unui proces de influențare inter-instituțională.....	167
I.2.3.2. Afirmarea unor noi incriminări în competența <i>rationae materiae</i> a tribunalelor internaționalizate	171

CAPITOLUL 3

PERSPECTIVE ÎN EVOLUȚIA CONCEPTULUI DE „CRIMĂ

INTERNĂȚIONALĂ”	174
Secțiunea 1. Calea spre o politică penală internațională.....	174
I.3.1.1. Perspectiva practicii internaționale	174
I.3.1.1.1. Valorile sociale protejate	175
I.3.1.1.2. Criteriul „gravității”	177
I.3.1.2. Perspectiva doctrinară	178
Secțiunea a 2-a. Categoriile de fapte care își revendică statutul de crime internaționale.....	183
I.3.2.1. Terorismul internațional.....	183
I.3.2.1.1. Considerații generale. Dificultăți privind definirea terorismului.....	183
I.3.2.1.2. Crima de terorism și Statutul de la Roma.....	186
I.3.2.1.3. Crima de terorism în fața Tribunalului Special pentru Liban – semnalul jurisprudențial al consacării unei viitoare „crime internaționale”?	190
I.3.2.2. Alte fapte care își revendică statutul de „crime internaționale”.	
Propuneri doctrinare	192
I.3.2.2.1. Protecția bunurilor culturale	192
I.3.2.2.2. Protecția mediului înconjurător	198

PARTEA A II-A	
REGIMUL JURIDIC APLICABIL CATEGORIILOR DE CRIME	
INTERNAȚIONALE.....	202
CAPITOLUL 1	
PRINCIPII DE DREPT SUBSTANȚIAL APLICABILE CATEGORIILOR	
DE CRIME INTERNAȚIONALE.....	204
Secțiunea 1. Principiul <i>nullum crimen sine lege</i>	204
II.1.1.1. Tribunalului Militar Internațional de la Nürenberg în fața	
principiului legalității. Consacrarea jurisprudențială a unui	
principiu fragil fundamentat în planul dreptului internațional	206
II.1.1.2. Principiul legalității în sistemul tribunalelor	
internaționale <i>ad-hoc</i> . Afirmarea unei „legalități de tranziție”	209
II.1.1.3. Controlul respectării principiului <i>nullum crimen sine lege</i>	
în privința crimelor internaționale în jurisprudența Curții	
europene a drepturilor omului. Un model de influențare	
inter-instituțională și protecție prin rigoare	213
II.1.1.4. Statutul de la Roma - spre o afirmare strictă a principiului	
legalității	219
II.1.1.4.1. Consacrarea convențională a principiului <i>nullum</i>	
<i>crimen sine lege</i>	219
II.1.1.4.2. Jurisprudența Curții Penale Internaționale privitoare	
la principiul <i>nullum crimen sine lege</i>	223
II.1.1.4.3. Observații privind particularitățile principiului <i>nulla</i>	
<i>poena sine lege</i> în Statutul Curții Penale Internaționale	224
Secțiunea a 2-a. Principiul răspunderii penale individuale	227
II.1.2.1. Răspunderea penală a persoanei fizice pentru comiterea	
de crime internaționale: răspundere individuală, răspundere în	
ordinea juridică internațională.....	227
II.1.2.1.1. Fundamentele principiului răspunderii penale	
individuale la nivel internațional.....	227
II.1.2.1.2. Alte principii specifice categoriei crimelor	
internaționale, conexe principiului răspunderii penale	
individuale în planul dreptului internațional.....	231
II.1.2.1.2.1. Principiul irelevanței calității oficiale	232
II.1.2.1.2.2. Răspunderea comandantului superior	246
II.1.2.1.2.3. Invocarea ordinului superiorului ca și cauză de	
înlăturare a răspunderii penale pentru săvârșirea de crime	
internaționale.....	252

II.1.2.1.2.4. Evoluție spre o normă generală de protecție? Minoritatea – cauză de înlăturare a competenței <i>rationae persoane</i> a jurisdicțiilor internaționale penale	254
II.1.2.2. Răspunderea penală a individului pentru comiterea de crime internaționale și răspunderea statală. O corelație necesară	257
II.1.2.2.1. Perspectiva doctrinară: viziunea Comisiei de Drept Internațional. „Delicte internaționale”, „crime internaționale” și „violările grave ale normelor imperative decurgând din dreptul internațional general”	259
II.1.2.2.2. <i>De lege lata</i> : Reperul jurisprudențial – Hotărârea Curții Internaționale de Justiție din 26 februarie 2007 în Cauza privitoare la aplicarea Convenției privind prevenirea și reprimarea crimei de genocid (Bosnia-Herzegovina c. Serbia)	265
II.1.2.2.3. <i>De lege lata</i> : Reperul convențional – Statutul Curții Penale Internaționale	266

CAPITOLUL 2

PRINCIPII GUVERNÂND RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU COMITEREA

DE CRIME INTERNAȚIONALE.....	268
Secțiunea 1. Principiul imprescriptibilității răspunderii pentru comiterea de crime internaționale.....	268
II.2.1.1. Consacrarea convențională a principiului.....	269
II.2.1.1.1. Tratatе specializate cu privire la imprescriptibilitatea răspunderii penale pentru comiterea de crime internaționale.....	269
II.2.1.1.2. Principiul inaplicabilității prescripției în actele fondatoare ale jurisdicțiilor internaționale penale.....	273
II.2.1.2. Confirmarea jurisprudențială a principiului inadmisibilității prescripției în cazul crimelor internaționale.....	274
II.2.1.3. Concluzii asupra aplicării principiului imprescriptibilității în cazul crimelor internaționale	275
Secțiunea 2. Inadmisibilitatea amnistiei ca formă de înlăturare a răspunderii penale în cazul crimelor internaționale	278
II.2.2.1. Situația-premisă în analiza principiului inadmisibilității amnistiei pentru comiterea de crime internaționale	278
II.2.2.2. Afirmarea principiului pe cale convențională	280
II.2.2.2.1. Documente internaționale vizând principiul inadmisibilității amnistiei	280
II.2.2.2.2. Prevederi convenționale afirmând implicit inadmisibilitatea amnistiei	283
II.2.2.2.3. Principiul inadmisibilității amnistiei și Statutul Curții Penale Internaționale	284

II.2.2.2.4. Prevederi convenționale afirmând explicit inadmisibilitatea amnistiei	286
II.2.2.3. Afirmarea pe cale jurisprudențială a principiului inadmisibilității amnistiei pentru crimele internaționale	288
II.2.2.3.1. Jurisprudența instanțelor internaționale specializate în materia drepturilor omului	289
II.2.2.3.2. Jurisprudența altor jurisdicții internaționale.....	298
II.2.2.4. Concluzii cu privire la principiul inadmisibilității amnistiei pentru comiterea de crime internaționale.....	301

CAPITOLUL 3

PRINCIPII PROCEDURALE APLICABILE CATEGORIEI „CRIMELOR

INTERNATIONALE”	303
Secțiunea 1. Exercitarea jurisdicției statale asupra crimelor internaționale. Principiul universalității	304
II.3.1.1. Prevederi convenționale privind aplicabilitatea principiului universalității în cazul crimelor internaționale	306
II.3.1.1.1. Consacrarea convențională prin prevederi ale tratatelor cuprinzând incriminări ale crimele internaționale.....	306
II.3.1.1.2. Consacrarea convențională prin actele fondatoare ale unor jurisdicții internaționale penale.....	310
II.3.1.1.3. Efectul consacrării internaționale a principiului asupra reglementărilor naționale.....	311
II.3.1.2. Afirmarea jurisprudențială a principiului universalității în cazul crimelor internaționale	315
II.3.1.2.1. Principiul universalității în jurisprudența tribunalelor internaționale – pași înainte și momente de regres	315
II.3.1.2.2. Principiul universalității în jurisprudența internă a statelor. Riscul „abuzului de jurisdicție”	322
II.3.1.3. Principiul universalității ca principiu jurisdicțional specific crimelor internaționale. Concluzii	328
Secțiunea 2. Specificitatea mecanismelor internaționale de reprimare a crimelor internaționale	332
II.3.2.1. Mecanismele internaționale specifice de reprimare a crimelor internaționale	333
II.3.2.1.1. Jurisdicțiile internaționale penale, modelul veritabil de reacție a comunității internaționale în fața crimelor internaționale	333
II.3.2.1.2. Modelul hibrid de reacție a comunității internaționale în fața crimelor internaționale – tribunalele internaționalizate.....	348

II.3.2.1.3. Mecanisme alternative de sancționare a crimelor internaționale	354
II.3.2.2. Drepturile acuzatului – piatra unghiulară a oricărei proceduri judiciare internaționale privind crimele internaționale.....	359
II.3.2.2.1. Precizări introductive	360
II.3.2.2.2. O consacrare normativă constantă și uniformă	361
II.3.2.2.3. Deplina confirmare jurisprudențială a drepturilor procedurale ale acuzatului.....	369
CONCLUZII	379
BIBLIOGRAFIE.....	391